

СТАНОВИЩЕ

От: *проф. Евгения Иванова Делчева, д-р по икономика,
УНСС / Катедра „Публична администрация“;
Научна специалност - “Организация и управление извън сферата на
материалното производство”*

Относно: *дисертационен труд за присъждане на научна степен
„доктор на науките“ по 3.3 ПОЛИТИЧЕСКИ НАУКИ (ПОЛИТОЛОГИЯ –
ПУБЛИЧНИ И СОЦИАЛНИ ПОЛИТИКИ) в СУ.*

Автор на дисертационния труд: **Татяна Трифонова Томова**
Доцент, д-р
СУ / Катедра „Публична администрация“

Тема на дисертационния труд: **„Българският път в
социалната политика“**,

Основание за представяне на становището: *участие в състава на научното
жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед РД
38-297/17.07.2020 г. на Ректора на СУ.*

1. Информация за дисертанта

Дисертантката е представила за обсъждане дисертационния си труд в катедра „Публична администрация“ на СУ “Св. Климент Охридски“ съгласно чл.39 от ППЗРАСРБ. Разкриването на процедурата по защита на дисертационния труд е извършено на основание: решение на Факултетния съвет на Философски факултет, Протокол №17/07.07.2020 г.

- Доц. Томова е родена през 1960 г. Придобива магистърска степен по социология от СУ „Св. Кл. Охридски“ от 1979 до 1983 г. Работи като социолог и преподавател в различни организации. Експерт към НАЦИТ – МОН.
- Придобива научната степен „доктор“ по политология през 2000 г.. Заема академичната длъжност „доцент“ в СУ като от 2012 г. досега е ръководител на Катедра „Публична администрация“ . От 2019 г. е и зам. декан на Философския факултет в СУ. Има специализация в Париж по Анализ на социалните политики.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд на доц. д-р Т. Томова на тема „Българският път в социалната политика“ е структуриран във въведение, увод, три глави, заключение и литература от над 300 източника предимно на английски и френски езици. Общият обем е от 328 страници напълно подходящ за дисертационен труд.

Разработката е явление и реално постижение в научната литература в областта на публичните политики, и в частност социалната политика, транзитологията и прехода на България към пазарно развитие и демокрация по пътя на европейските ценности. **Дисертабилността и актуалността** на избраната тема се основава на няколко факта:

- В научната литература **липсва толкова задълбочен, богато подплатен с литературен обзор от над 300** автори и източници, анализ на социалната политика като инструмент на публичния мениджмънт. В този смисъл разработката е иновативна и предоставя както обобщаващи тези и възгледи, така и ново знание за съдържанието и процеса на т. н. преход освен в икономиката и в социалната сфера.
- Социалната политика е област характерна с **висока чувствителност** на обществото и политическите партии и движения, което прави дисертационния труд **обществено необходим**. Той дава отговори на реални проблеми и тенденции при конвергентни и дивергентни процеси в реформирането на социалната политика.
- Въпреки влиянието на външните фактори (евроинтеграцията, социално включване, Европейски социален модел и др.) върху българската социална политика след 90-те години, много от нововъведените политики и практики **не водят до желаните резултати**, при което се задълбочава поляризацията в доходите, влошава се достъпа до качествени здравни услуги, понижава се качеството на образованието. Деинституционализацията в социалните услуги протича противоречиво и показва необходимост от мотивиране и образование на социалните работници.

Доц. Томова е ерудиран и отлично информиран автор който посочва научна литература от най-известните и авторитетни източници в научното пространство. Научната методология на труда – цел, задачи, теза и работни хипотези, обект и предмет на изследване са представени коректно.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

В своята разработка доц. д-р Татяна Томова се проявява като целенасочен и задълбочен изследовател, чиито основни научни интереси са в областта на публичните политики и мениджмънт, както и в социалната политика като основен инструмент в ръцете на политиците. Тя навлиза убедително и в секторните направления – здравеопазване, социално и здравно осигуряване,

социално подпомагане и социални услуги като сполучливо интегрира своите знания на експерт по политически науки с търсенията на професионалиста по публична администрация.

В дисертационния си труд доц. Т.Томова излага сложната и разнолика материя по нормативна оценка на социалните реформи и либералните пропазарни промени в постсоциалистическите страни и в частност – в България, регулативните въздействия на държавата върху пазара на социални и медицински услуги, нерешените проблеми в секторните политики, очакванията на гражданите за повече справедливост и качество и др. Авторката отговаря на четири изследователски въпроса – първият е за съдържанието на социалната политика; вторият е за моделите на социална политика в европейските държави; третият е за модела на социална политика в България и четвъртият – е за невъзможността да се предвиди развитието на българския модел поради наличие на редица фактори.

България реформира социалната си политика, възприемайки пазарния модел, който е резултат от световна дифузия на идеи за политиките. Така възприетият модел се оформя в резултат на конвергентни фактори. Това е конвергенция към идеален модел, който дава тон на реформите в западните социални държави, но никъде не е реализиран напълно.

Резултатите от проучванията и анализите на различните модели на социална политика допринасят за обективизацията на публичните политики и публичния мениджмънт, за оценките на социалните реформи и тяхната цена.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Научните постижения на авторката са разположени в пространството на няколко научни области - политология и публична администрация, социална политика и транзитология.

Може да се твърди с увереност, че доц. Томова допринася за адаптиране и специфициране на материята за моделите на социалната политика в България и други страни с акценти върху моделите на Кингдън, Захаридис и др. Нейната разработка е в синхрон с пропазарните промени в социалната практика, с провалите на свободния пазар и последващото държавно интервениране. Нещо повече, тя спомага за осъзнаването на потребността от нови подходи в практическото управление на социалните институции, за развитието на модерни програми за обучение на социалните кадри.

Класираме приносите на кандидатката в четири направления. Също така ще приложим по-интегрален подход за тяхното идентифициране като ги представим по-компактно :

- В областта на **изследванията на публичните политики** тя доказва, че те са непредвидими и зависят от случайни фактори; разкрива

разликата между процеса и съдържанието на публичните политики и взаимовръзката между тях; въвежда инструментален подход към политиките които се прилага от всички политически сили; обосновава понятието „референтна рамка на политиките“ – ценности и идеи в основата на общественото развитие ; разработва система от критерии за типологизация на инструментите на социалната политика.

- Разграничава териториални и времеви **модели на модерната социална политика** като ги свързва с процесите на конвергенция и дивергенция; извежда се пазарния модел на социалната политика в бившите социалистически страни вкл. и България който се базира на парадигмите на неолиберализма и новия публичен мениджмънт.
- Изследва и анализира **прехода на социалната политика през 90-те години** с акценти върху пътя и „търсенето на вина“ на политическите сили.
- Разработва характеристиките на **новия пазарен модел на модерната социална политика в България** с доминанта на конвергентните пред дивергентните тенденции; извеждат се основните външни фактори и тези от средата влияещи върху модела, както и зависимостта от пътя водеща до „заклучване“ на модела в „референтни рамки“ на прехода.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Доц. Томова е посочила 12 научни публикации по проблеми на дисертационния и труд. Три от тях са на английски език. В осем от тях доц. Томова е първи или основен автор.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът съдържа основните акценти, тези и приноси на дисертационния труд.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

На с. 207 в анализа на здравната реформа е допусната грешка, че лечебните заведения са търговци без печалба. Статутът им е да работят за печалба по Търговския закон и Закона за кооперациите. На практика повечето от тях са със загуби и задължения към доставчици и др.

Препоръчвам на доц. Томова да продължи своите научни изследвания в обхвата на социалната политика с възможности за позитивен анализ на развитието и реформите.

8. Заключение

Въз основа на съдържателното, структурното и комплексно оценяване на представения научен труд от доц. д-р Татяна Томова мога да обобщя, че:

- научната продукция съдържа **резултати, представляващи научни и научно-приложни приноси** в областта на публичната администрация и политическите науки;
- **допринася за решаването на съществени управленски и политически проблеми** (пазарния преход в социалната политика с успехи и провали, моделите на развитие на социалната политика, извеждане на добри практики от други страни, конвергентни и дивергентни тенденции и др.) в социалната политика;
- спомага за **въвеждане на съвременни подходи и технологии за анализ;**

поради което препоръчвам на уважаваното жури към СУ да присъди на доц. д-р Татяна Томова научната степен “доктор на политическите науки” .

10.08.2020

София

Подпис:

(проф. д-р Евгения Делчева)